

Augusto Cury

Vânzătorul de visuri

Chemarea

Traducere din portugheză de
Anca Milu-Vaideseșan

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare:
Carmen Eberhat

Design și ilustrație copertă: Andrei Gamarț

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Mihaela Gavriloiu

Corectură:
Irina Botezatu
Oana Apostolescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CURY, AUGUSTO

Vânzătorul de visuri: chemarea / Augusto Cury; trad. din portugheză de
Anca Milu-Vaidesegan – București: Editura Trei, 2019
ISBN 978-606-40-0523-6

I. Milu-Vaidesegan, Anca (trad.)
821.134.3

Titlul original: *O Vendedor de Sonhos: O Chamado*
Autor: Augusto Cury

Copyright © Augusto Cury, 2008
Copyright © Editora Planeta do Brasil, 2008, 2016

Copyright © Editura Trei, 2019
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-0523-6

Dedicație

Tuturor celor care vor viziona filmul *Vânzătorul de visuri*, inspirat din această carte, le aduc omagiul meu profund. Pregătiți-vă pentru o experiență de neuitat, care vă va surprinde, vă va face să plângeți și să vă regândiți propria existență. Dedic atât filmul, cât și cartea, tuturor celor care, într-un fel sau altul, sunt vânzători de visuri, acasă, în școli, la muncă și pe scena lumii, luate laolaltă. Vânzători de visuri vând ceea ce banii nu pot cumpăra. Fie ca voi să vindeți putere celui obosit, curaj celui necăjit, simț critic gânditorului și, celor care vor să se sinucidă, vindeți-le o virgulă care să-i ajute să-și scrie capitolele cele mai importante ale vieții, în zilele lor cele mai dramatice. Moștenirea voastră va fi de neuitat.

Prefață

Să tot fie peste 20 000 de consultații psihoterapeutice și psihiatrice pe care le-am dat de-a lungul vieții. Clienții mei au fost mult mai mult decât pacienți sau bolnavi, erau opere de artă pe care eu le studiam, la care contribuiam și de la care învățam. Romanele mele, *Vânzătorul de visuri*, *O médico da humanidade e a cura da corrupção*, *O futuro da humanidade*, *Holocausto nunca mais*, *Armadilhas da mente*, *Felicidade roubada e Jesus, o homem mais inteligente da história*,¹ vorbesc despre călătoria mea în calitate de medic, cercetător și specialist în sănătatea mentală. Nu am scris niciodată lucrări de ficțiune doar din plăcere, așa cum le place multor critici literari. Întotdeauna am șlefuit diverse subiecte, cu scopul fățiș de a încuraja gândirea critică și de a propune instrumente care să ne facă să fim autorii propriei noastre povești.

Dar cine este autorul propriei sale povești? Cine este pilot excelent al aeronavei mentale? Cine reușește să nu

¹ În portugheză, în orig.: *Doctorul omenirii și vindecarea corupției*, *Viitorul omenirii*, *Holocaust niciodată*, *Capcanele minții*, *Fericirea furată și Iisus, omul cel mai inteligent din istorie*. (N.t.)

sufere anticipat sau să nu rumege pierderi și frustrări? Învățăm să conducem firme și vehicule, dar nu să ne gestionăm propriile emoții ca să putem da o lovitură lucidă gândurilor care ne tulbură. Avem grijă de igiena corporală, dar nu știm să ne facem igiena mentală. Acumulăm zi de zi gunoi în brazdele memoriei noastre. Nu întâmplător, protagonistul din *Vânzătorul de visuri* decretează că omenirea a devenit un ospiciu global.

Suntem consumatori iresponsabili ai resurselor emoționale ale planetei, ba chiar remarcabili susținători ai mediului. Pe lângă faptul că ne rumegăm supărările și că suferim pentru viitor, obișnuim să ne epuizăm creierul, pentru că suntem perfecționiști, acționând ca niște cămătari ai emoțiilor (cerând prea mult de la ceilalți sau de la noi înșine), din nevoia nevrotică de a-i schimba pe ceilalți, fără să ne dăm seama de faptul că nimeni nu schimbă pe nimeni; avem capacitatea de a-i face pe ceilalți mai răi, dar nu de a-i schimba. Am fost mereu niște vânzători de coșmaruri.

Unul din doi indivizi, adică peste trei miliarde de ființe umane, dezvoltă de-a lungul vieții o afecțiune psihiatrică. Între 2002 și 2012, indicele de suicid în rândul tinerilor din orașul São Paulo a crescut cu peste 40%. Paradoxul este că toți sinucigașii manifestă o foame și o sete de viață, dar nu știu asta; doresc să omoare durerea, nu să adune roadele existenței.

Vânzătorul de visuri a ajuns în cinematografele din întreaga țară în decembrie 2016. Regizorul talentat și prietenul meu Jayme Monjardim mi-a spus în mai multe rânduri: „Niciodată nu am mai filmat personaje atât de complexe“. De fapt, personajele din această carte duc emoția până la ultima limită. Ies de pe traiectoria

liniară și previzibilă a majorității filmelor. Și sunt fericit că producătorii de la Hollywood, Warner și Fox, sunt entuziasmați de peliculă și că în fiecare an vor să ecranizeze una dintre operele mele. Următoarea va fi *Viitorul omenirii*. Psihiatria și psihologia câștigă tot mai mult teren în cinematografie.

Personajul principal era unul din oamenii cei mai bogați din lume — până și regii se înclinau în fața lui. Acest om avea timp pentru toate, dar nu și pentru el, pentru fiica și soția sa. Era un amărât care locuia într-un palat. Emoțiile și relațiile lui erau falimentare. Într-o zi, s-a hotărât să-și recupereze uriașa datorie emoțională. A programat o călătorie cu familia la propria lui companie aeronautică și i-a spus fiicei: „Când ne vom întoarce, voi fi cel mai bun tată din lume; te voi îmbrățișa și ne vom juca împreună, ascunzându-ne după copaci“. Iar soției îi spusese: „După acest voiaj, privirea ta va străluci din nou“. Ele au plâns și l-au sărutat, bucuroase. Dar, din nefericire, nu a mai fost timp...

Ei bine, nu vă voi divulga povestea. Vreau doar să spun că unul dintre cei mai bogați și mai invidiați oameni din lume a pierdut ceea ce iubea cel mai mult. Disperat, a alergat la psihiatri. Dar noi, cei din domeniul psihiatric, ne confruntăm cu o dilemă: avem substanțe pentru tratarea depresiei, dar nu pentru a trata sentimentul de vinovăție. Putem recurge la oricât de multe tehnici, însă a te ierta pe tine și a-ți da o nouă șansă sunt atitudini care țin exclusiv de Eu.

Viața se scurge rapid între parantezele timpului, și una dintre cele mai mari provocări ale muritorilor este să se minuneze de ea și să o trăiască înțelept. Toți avem nevoie să fim vânzători de visuri, într-o societate care

a renunțat la a mai visa. Pentru că, fără visuri, cerurile noastre sunt lipsite de stele, mintea noastră este lipsită de creativitate, suntem sclavi, cu toate că trăim în societăți libere.

Augusto Cury

CAPITOLUL 1

Întâlnirea

Într-o minunată zi de vineri, pe la cinci după-amiaza, oameni grăbiți — ca de obicei — se opreau și se îngrămădeau într-una din intersecțiile centrale ale mării metropole. Se uitau în sus, îngroziți, la intersecția dintre Strada America și Bulevardul Europa. Sirena stridentă a mașinii de pompieri invada creierele, anunțând pericolul. O ambulanță încerca să pătrundă prin traficul strangulat, pentru a ajunge la locul cu pricina.

Pompierii au sosit rapid și au izolat perimetrul, oprindu-i pe curioși să se apropie de impunătorul Edificiu San Pablo, aparținând grupului Alfa, unul dintre cele mai mari concerne antreprenoriale din lume. Oamenii se uitau unul la altul, iar trecătorilor, care soseau rând pe rând, li se citea pe chip întrebarea: *Ce s-a întâmplat? Ce era cu toată agitația aceea?* Cu toții arătau în sus. La etajul 20, peste unul dintre balcoanele frumoasei clădiri din sticlă, stătea aplecat un sinucigaș.

Încă o ființă umană care dorea să-și încheie deja prea scurta existență. Încă un individ care își propunea să nu mai trăiască. Era un timp suprasaturat de tristețe.

Mureau mai mulți oameni punându-și capăt zilelor decât în timpul războaielor sau asasinatelor. Cifrele îi lăsau perplecși pe cei care le analizau. Experiența plăcerii se lărgise ca un ocean, dar rămânea doar la suprafața apei. Mulți dintre cei privilegiați, financiar și intelectual, erau goi pe dinăuntru, plictisiți, trăind izolați în lumea lor. Sistemul social îi distrugea nu numai pe cei năpăstuiți, ci și pe cei ghiftuiți.

Sinucigașul de la San Pablo era un bărbat de 40 de ani, cu trăsături bine conturate, cu sprâncene stufoase, riduri puține, cu părul grizonant, de lungime medie, bine îngrijit. Toată erudiția lui, rodul multor ani de școală, devenea acum praf și pulbere. Din cele cinci limbi pe care le vorbea, niciuna nu i-a fost de folos ca să vorbească cu el însuși; niciuna nu l-a ajutat să înțeleagă limba fantasmelor sale interioare. A fost asfixiat de o criză depresivă. Trăia fără niciun rost. Nimic nu-l mulțumea.

În acel moment, doar ultima clipă părea să-l ispitească. Acel fenomen monstruos, numit îndeobște moarte, părea atât de înspăimântător..., dar era, totodată, o soluție magică pentru a depăși necazurile omenești. Părea că nimic nu l-ar fi putut face pe acel bărbat să renunțe la ideea de a-și pune capăt zilelor.

A privit în sus, ca și cum ar fi vrut să se elibereze de ultimul său act, a privit în jos și a făcut doi pași grăbiți, fără să-i pese că ar putea cădea. Mulțimea fremăta îngrozită, gândind că urma să sară.

Unii observatori își mușcau degetele din cauza tensiunii apăsătoare. Alții nici nu clipeau, de teamă să nu piardă vreun detaliu din spectacol — ființa umană detestă durerea, însă manifestă o atracție extrem de puternică pentru aceasta; fuge de accidente, de răni și de

nenorociri, dar ele îi încântă ochiul. Finalizarea aceluia act avea să le producă spectatorilor angoase și insomnii, dar ei nu puteau abandona scena groazei. Spre deosebire de spectatorii anxioși, șoferii opriți în trafic erau nerăbdători și claxonau continuu. Unii scoteau capul pe fereastră, vociferând: „Sari odată și termină cu circul ăsta!”

Pompierii și șeful poliției urcaseră pe clădire, încercând să-l facă pe sinucigaș să se răzgândească. Fără sorți de izbândă. În fața eșecului, au apelat degrabă la un psihiatru celebru, pentru a rezolva situația. Medicul a încercat să-i câștige încrederea bărbatului, l-a îndemnat să se gândească la consecințele aceluia act..., însă nimic. Sinucigașul era sătul de tehnici, urmasese deja patru tratamente psihiatrice eșuate. Amenința, zbierând: „Dacă mai faci un pas, mă arunc!” Avea o singură certitudine — moartea avea să-l reducă la tăcere — sau așa credea, cel puțin. Decizia sa era luată, cu sau fără spectatori. Minte lui era fixată pe frustrările lui, își analiza încontinuu rănilor, alimentându-și focul neliniștii.

În timp ce se desfășurau aceste evenimente, în mulțime apăru, discret, un bărbat, încercând să-și croiască drum printre oameni. Părea un simplu trecător, însă destul de prost îmbrăcat. Avea o cămașă albastră cu mâneci lungi, descheiată, cu niște pete negre. Și un blazer negru, șifonat. Nu purta cravată. Pantaloni negri erau și ei șifonați, lăsând impresia că nu mai văzuseră apa de cel puțin o săptămână. Păr grizonant în jurul urechilor, puțin cam lung și ciufulit. Barba destul de mare, nu se mai răsese de ceva vreme. Pielea uscată și ridată, în jurul ochilor și pe obraji, ceea ce trăda faptul că dormea uneori sub cerul liber. Avea între 30 și 40 de ani, dar arăta mai în vârstă. Nu părea să fie vreo autoritate politică

sau spirituală, cu atât mai puțin intelectuală. Figura lui aducea mai mult cu a unui defavorizat social decât cu un simbol al sistemului.

Înfățișarea lui neatrăgătoare contrasta cu mișcările delicate ale gesturilor. Atingea ușor umerii oamenilor, le zâmbea și-și croia drum printre ei. Oamenii nu puteau descrie senzația pe care o simțeau când îi atingeau, dar se grăbeau să-i facă loc.

Trecătorul s-a apropiat de cordonul de izolare al pompierilor. Nu l-au lăsat să treacă. Dar, neținând seama de blocaj, i-a privit drept în ochi pe cei care îi barau drumul și a spus ferm:

— Trebuie să intru. El mă așteaptă.

Pompierii s-au uitat la el de sus în jos, dând din cap. Părea mai degrabă cineva care avea nevoie de ajutor decât o persoană utilă într-o situație atât de tensionată.

— Cum vă numiți? întrebare fără să clipească.

— Nu are importanță în acest moment, răspunse hotărât bărbatul misterios.

— Cine v-a chemat aici? întrebare pompierii.

— Veți afla. Și, dacă pierdeți timpul cu întrebările, va trebui să mai pregătiți o înmormântare, le spuse, ridicându-și privirile.

Pompierii începură să transpire. Unul suferea de atac de panică, celălalt era insomniac. Ultima frază a bărbatului misterios îi tulburase. Cu îndrăzneală, acesta trecuse printre ei. La urma urmei, se gândiră, *poate că este vreun psihiatru excentric sau vreo rudă de-a sinucigașului.*

Ajungând sus pe clădire, a fost din nou oprit. Polițistul-șef era un bădăran.

— Stai pe loc! N-ai ce căuta aici.

Îi spuse să coboare imediat. Dar bărbatul enigmatic îl privi drept în ochi și îi răspunse:

— Cum să nu intru, din moment ce am fost chemat?

Polițistul-șef se uită la psihiatru, care se uită la pompierul-șef. Își făceau semne unul altuia, voind să afle cine-l chemase pe acel om. Au fost de ajuns câteva secunde de neatenție pentru ca misteriosul zdrențaros să iasă din zona de securitate și să se apropie periculos de mult de bărbatul care era gata-gata să-și ia zborul.

Când l-au văzut, nu mai era timp să-l oprească. Orice amenințare la adresa lui ar fi putut declanșa accidentul, făcându-l pe sinucigaș să-și pună în aplicare intenția. Au preferat să aștepte cu încordare derularea faptelor.

Bărbatul venise fără să ceară voie și fără să-și facă griji că sinucigașul ar putea să se arunce de pe clădire. Îl luase prin surprindere, stând la trei metri de el. Simțindu-l pe intrus, celălalt a strigat imediat:

— Pleacă de aici, altfel mă omor!

Străinul rămase indiferent la amenințare. Cu cea mai mare naturalețe din lume, se așeză pe parapetul clădirii, scoase un sandviș din buzunarul hainei și începu să-l mănânce cu poftă. Între două îmbucături, fredona o melodie, fericit la culme.

Sinucigașul se tulbură. Se simți disprețuit, înfruntat, lovit în sentimentele sale.

Îi ceru, urlând:

— Termină cu cântecul ăsta. Am să mă arunc.

Straniul bărbat reacționează, plin de curaj:

— Vrei, te rog, să-mi faci plăcerea să nu-mi tulburi cina?! spuse el pe un ton vehement. Și mai luă câteva îmbucături, mișcându-și picioarele mulțumit. Apoi, se uită la sinucigaș și făcu gestul de a-i oferi o bucată.

Văzând asta, polițistului-șef îi tremurară buzele, psihiatrul holbă ochii, iar pompierul-șef își încruntă fruntea, perplex.

Sinucigașul nu avu nicio reacție. Se gândi în sinea lui: *Nu-mi vine să cred! Am găsit pe unul mai nebun ca mine.*

CAPITOLUL 2

Prezentarea

Să vezi pe cineva mâncând un sandviș cu vădită plăcere în fața cuiva pe punctul de a se omorî era o scenă suprarrealistă. Părea luată dintr-un film. Sinucigașul închise puțin ochii, simți respirația accelerându-i-se și-și încordă mai mult mușchii feței. Nu știa dacă să se arunce, să ștepe sau să-l ia la zor pe străin. Gâfâind, zbieră cât îl ținea gura:

— Pleacă de aici! Am să mă arunc.

Și era pe punctul de a cădea. Părea că de data asta era gata-gata să aterizeze. Mulțimea din stradă murmură, înfricoșată, iar polițistul-șef își puse mâinile la ochi ca să nu vadă nenorocirea.

Toți se așteptau ca, pentru a evita accidentul, străinul să părăsească scena imediat. El ar fi putut spune, așa cum făcuseră psihiatrul și polițistul: „Nu face asta! Am să plec“. Sau să-i dea un sfat de genul: „Viața e frumoasă. Poți să treci peste problemele tale. Ai încă mulți ani înaintea ta“. El însă, dintr-o săritură, se ridică în picioare și, spre mirarea tuturor, dar mai ales spre uimirea sinucigașului,

recită, zbierând, un poem filosofic. Îl declama către ceruri și arăta cu mâna spre cel care dorea să termine cu viața:

*Să se șteargă dintre parantezele timpului ziua în care
s-a născut acest om!*

*Să dispară din zorii acelei zile roua care
mângâia iarba!*

*Să dispară lumina după-amiezii care a adus bucurie
călătorilor!*

*Noaptea în care a fost zămislit acest om să fie înlocuită
de neliniște!*

*Să i se ia înapoi acelei nopți strălucirea stelelor care
luceau pe cer!*

*Să i se ia înapoi copilăriei toate zâmbetele și toate
fricile!*

*Să i se șteargă din tinerețe toate peripețiile și
aventurile!*

*Să i se șteargă de la maturitate toate visurile și toate
coșmarurile, luciditatea și nebuniile sale!*

După ce termină de recitat poemul, urlând cât îl ținură plămânii, străinul afișă un aer trist și, cu o voce ușor scăzută, rosti cifra *unu*, fără a explica rostul ei. Mulțimea înmărmurită se întreba dacă nu cumva era vorba despre o piesă de teatru în aer liber. Nici polițistul nu avea habar cum să reacționeze: era bine să intervină sau să urmărească în continuare desfășurarea faptelor? Pompierul-șef se uită la psihiatru, cerându-i explicații. Încurcat, acesta îi spuse:

— Nu cunosc nimic din literatură care să anuleze existența, să ia înapoi zâmbetele. Nu mă pricep la poezie... Cred că și ăsta e nebun!

Sinucigașul înlemnise, aproape în stare de șoc. Vorbele străinului avuseseră un ecou în mintea lui, fără ca el să le fi dat voie. Indignat, își dădu drumul gândurilor:

— Cine ești dumneata, de vrei să-mi ucizi trecutul?! Cu ce drept vrei să-mi distrugi copilăria? Cum îndrăznești una ca asta?

După ce a rostogolit spre intrus toate aceste întrebări, și-a revenit pe loc, gândindu-se: *Dar oare nu eu sunt autorul acestui asasinat?*

Văzându-l că ezită, bărbatul misterios a avut îndrăzneala să-l provoace și mai mult:

— Ai grijă! E periculos să gândești, mai ales pentru cineva care vrea să moară. Dacă vrei să te omori, nu gândi.

Sinucigașul rămase încurcat; fusese dat în vileag. Se gândi: *Individul ăsta mă încurajează să mă omor sau ce? Oare mă află în fața unui sadic? Oare vrea sânge?* Își scutură capul ca și cum ar fi vrut să oprească șirul gândurilor, numai că gândurile trădează întotdeauna dorințele impulsive. Înțelegând confuzia din mintea sinucigașului, străinul vorbi cu blândețe, dar la fel de tăios:

— Nu gândi! Dacă gândești, vei înțelege că oamenii care se omoară comit asasinate multiple: mai întâi se omoară pe sine, apoi, puțin câte puțin, pe cei care rămân. Dacă gândești, vei înțelege că vina, greșelile, decepțiile și necazurile sunt privilegiul unei vieți conștiente. Moartea nu are asemenea privilegii!

După care, străinul lăsa deoparte calmul și începu să se agite. Rosti cifra *patru* și își clătină indignat capul.

Sinucigașul rămase paralizat. Voia să respingă ideile străinului, dar acestea erau ca un virus care pătrundea în circuitele minții sale. Ce fel de vorbe erau acestea? Tulburat și încercând să nu gândească, îl provocă:

— Cine ești dumneata care, în loc să mă menajezi, mă înfrunți? De ce nu mă tratezi ca pe un nenorocit de bolnav mintal, demn de toată mila?

Și, ridicând glasul, strigă:

— Pleacă de aici! Sunt un om complet terminat.

Străinul nu păru intimidat, dimpotrivă, pierzându-și răbdarea, îl dojeni :

— De unde până unde ești un om fragil sau un biet deprimat, care și-a epuizat orice plăcere de a mai trăi? Sau un defavorizat... un frustrat? Sau un amărât care nu mai e în stare să-și poarte greutatea propriilor pierderi? Pentru mine, nu ești nimic din toate astea. Pentru mine, nu ești decât un om orgolios, prizonier în propria colivie emoțională, străin de alte necazuri, mai mari decât ale tale.

Sinucigașul își duse mâinile la spate și se îndepărtă, speriat de tirul vorbelor la care era supus. Furios, întrebă bâlbâindu-se:

— Cine ești dumneata să mă acuzi că sunt orgolios, un prizonier în colivia mea emoțională? Cine ești dumneata să-mi spui că sunt străin de alte suferințe, mai mari decât ale mele?!

Se simțea lovit în capul pieptului, rămăsese fără aer. Intrusul ochise drept la țintă. Cuvintele lui loviră ca un fulger cotloanele cele mai ascunse ale sufletului său. În acea clipă, bărbatul trist se gândi la tatăl lui, care îi distrusese copilăria, care îi provocase multă suferință. Tatăl său distant emoțional, alienat, închis în el însuși. Însă sinucigașul nu vorbea cu nimeni despre acest subiect; îi era extrem de greu să recunoască cicatricele trecutului. Atins de aceste amintiri tulburătoare, zise cu o voce mai blândă și lacrimi în ochi:

— Taci din gură. Nu mai spune nimic. Lasă-mă să mor liniștit.

Înțelegând că pusese degetul pe o rană adâncă, bărbatul care îl luase la întrebări își domoli și el glasul.

— Eu îți respect durerea și nu pot elabora nicio teorie despre ea. Durerea ta este unică și este singura pe care reușești cu adevărat să o resimți. Îți aparține numai ție și nimănui altcuiva.

Vorbele acestea îi luminară gândurile bărbatului, care era pe punctul de a izbucni în plâns. El pricepu că nimeni nu poate judeca durerea celorlalți. Înțelesese că durerea tatălui său era unică și, prin urmare, nu putea fi resimțită sau evaluată de nimeni altcineva în afară de el însuși. Întotdeauna își condamnase tatăl cu vehemență, dar acum, pentru prima dată, începu să-l privească cu alți ochi. În acel moment, spre surprinderea lui, intrusul îi adresă câteva cuvinte, despre care îi era greu să spună dacă erau laude sau critici:

— După mine, tu ești și o ființă umană curajoasă, deoarece intenționezi să-ți zdrobești trupul în schimbul unei lungi nopți în temnița unui mormânt! Frumoasă iluzie, fără doar și poate.

Își întrerupse discursul, pentru ca sinucigașul să-și dea seama de consecințele imprevizibile ale actului său.

Din nou, bărbatul deprimat se întrebă ce era cu individul acela ciudat, care se ivise ca să-i strice lui planurile. Ce fel de om era acesta? Ce vorbe! O noapte de somn veșnic în temnița unui mormânt... gândul acesta îi provoca repulsie. Totuși, încăpățânându-se să-și urmeze planul, îl contrazise:

— Nu văd niciun motiv să mai continui cu mizeria asta de viață! bombăni el vehement, încruntându-și